YANGI O‘ZBEKISTON SHAROITIDA YOSHLARNI VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHNING ZAMONAVIY PEDAGOGIK MEXANIZMLARI.

Alijonov Baxtiyor Xoshimovich
Farg‘ona davlat unversiteti harbiy ta’lim fakulteti
umumqoshin tayyorgarlik sikli katta o‘qituvchisi
Mamaturaimov Mashhurbek Ibrohimjon o‘g‘li
Farg‘ona davlat unversiteti harbiy ta’lim fakulteti 2-kurs. 25.143- guruh kursanti
Yodgorov Kabrbek Ahrorjon o‘g‘li
Farg‘ona davlat unversiteti harbiy ta’lim fakulteti 2-kurs. 25.143- guruh kursanti
Muhammadjonov Kamronbek Muzaffarovich
Farg‘ona davlat unversiteti harbiy ta’lim fakulteti 2-kurs. 25.143- guruh kursanti

Annotatsiya: *Mazkur maqolada Yangi O‘zbekiston sharoitida yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning zamonaviy pedagogik mexanizmlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Unda yosh avlodda milliy o‘zlikni anglash, Vatanga sadoqat, fuqarolik mas’uliyati va ijtimoiy faollikni shakllantirishning pedagogik asoslari yoritilgan. Shuningdek, vatanparvarlik tarbiyasida milliy qadriyatlar, tarixiy meros, innovatsion ta’lim texnologiyalari hamda oila, mahalla va ta’lim muassasalari hamkorligining ahamiyati asoslab berilgan. Tadqiqot yakunida yoshlar vatanparvarligini rivojlantirishga qaratilgan ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar ilgari surilgan.*

Kalit so‘zlar: *Yangi O‘zbekiston, vatanparvarlik, yoshlar tarbiyasi, milliy qadriyatlar, pedagogik mexanizmlar, fuqarolik mas’uliyati, milliy o‘zlik, ma’naviy tarbiya, innovatsion ta’lim, ijtimoiy faollik.*

KIRISH

Bugungi globallashuv va jadallashib borayotgan ijtimoiy-siyosiy jarayonlar sharoitida yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash jamiyat taraqqiyoti, milliy davlatchilik barqarorligi hamda ma’naviy xavfsizlikni ta’minlashning muhim strategik omillaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, Yangi O‘zbekistonni barpo etish jarayonida yoshlarning milliy o‘zlikni anglashi, tarixiy xotiraga hurmat bilan munosabatda bo‘lishi, umuminsoniy qadriyatlarni e’tirof etishi va Vatan ravnaqi yo‘lida faol fuqarolik pozitsiyasini namoyon etishi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Shu nuqtayi nazardan, vatanparvarlik tarbiyasi faqat nazariy bilimlarni singdirish bilan cheklanmasdan, yoshlarning ijtimoiy faolligi, fuqarolik mas’uliyati, ma’naviy-axloqiy fazilatlari va amaliy tashabbuskorligini rivojlantirishga yo‘naltirilgan yaxlit pedagogik jarayon sifatida namoyon bo‘ladi.

Yangi O‘zbekiston taraqqiyotining ustuvor yo‘nalishlari ta’lim-tarbiya tizimida milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg‘unligini ta’minlash, yoshlarning intellektual salohiyatini yuksaltirish hamda ularda yuksak ma’naviy fazilatlarni shakllantirish zaruratini

kuchaytirmoqda. Mazkur jarayonda ta’lim muassasalari, oila, mahalla va fuqarolik jamiyati institutlarining o‘zaro hamkorligi vatanparvarlik tarbiyasining samaradorligini belgilovchi muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa, tarixiy meros, milliy qahramonlar hayoti, buyuk ajdodlar ilmiy-ma’naviy merosi hamda zamonaviy ijtimoiy tajribalardan samarali foydalanish yoshlarning Vatanga daxldorlik tuyg‘usini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi, raqamli makonning yoshlar dunyoqarashiga ta’siri va globallashuv jarayonlari vatanparvarlik tarbiyasiga yangicha pedagogik yondashuvlarni tatbiq etishni taqozo etmoqda. An’anaviy tarbiya metodlarini innovatsion ta’lim texnologiyalari, interfaol mashg‘ulotlar, loyihaviy faoliyat, ijtimoiy tashabbuslar va tajribaga asoslangan ta’lim shakllari bilan uyg‘unlashtirish bugungi kunning dolzarb pedagogik vazifalaridan biridir. Bunda vatanparvarlik tushunchasini faqat hissiy munosabat sifatida emas, balki huquqiy ong, fuqarolik burchi, ijtimoiy mas’uliyat va amaliy faoliyat bilan uzviy bog‘liq murakkab ma’naviy-ijtimoiy hodisa sifatida talqin etish muhimdir.

Shunday qilib, yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash masalasi nafaqat pedagogik, balki strategik ijtimoiy ahamiyatga ega bo‘lgan uzluksiz jarayon hisoblanadi. Uning samarali tashkil etilishi mamlakat kelajagi uchun mas’uliyatni his qiladigan, milliy manfaatlarni anglaydigan, mustaqil fikrlaydigan va jamiyat taraqqiyotiga munosib hissa qo‘shishga intiladigan barkamol avlodni shakllantirishning muhim sharti sanaladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash masalasi pedagogika, psixologiya, falsafa va ijtimoiy fanlar doirasida keng o‘rganilgan ilmiy muammolardan biri hisoblanadi. Mazkur yo‘nalishdagi ilmiy qarashlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, vatanparvarlik shaxsning milliy o‘zligini anglashi, tarixiy xotiraga hurmat, ijtimoiy mas’uliyat, fuqarolik pozitsiyasi hamda jamiyat taraqqiyotiga daxldorlik hissi bilan uzviy bog‘liq murakkab ma’naviy-axloqiy sifatdir. Xususan, I.A. Karimovning «Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch» asarida milliy ma’naviyat, tarixiy xotira va yosh avlod tarbiyasining jamiyat rivojidagi o‘rni asoslab berilgan. Shuningdek, Sh.M. Mirziyoyevning asarlari va ma’ruzalarida yoshlarning intellektual hamda ma’naviy salohiyatini rivojlantirish, ularda Vatanga sadoqat va fuqarolik mas’uliyatini shakllantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida talqin etiladi. Zamonaviy tadqiqotchilardan K. Ismanov ta’lim oluvchilarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning prinsiplari, bosqichlari va metodlarini tahlil qilib, mazkur jarayonda pedagogik texnologiyalarning ahamiyatini yoritgan. G. Sanayev tadqiqotlarida esa maqsadli, uzviy va shaxsga yo‘naltirilgan tarbiya usullarining yoshlar ongida milliy g‘urur hamda fidoyilik tuyg‘ularini shakllantirishdagi imkoniyatlari asoslangan. S. Tursunovning ilmiy qarashlarida xalq pedagogikasi, milliy an’analar va tarixiy merosning yoshlar vatanparvarligini rivojlantirishdagi tarbiyaviy imkoniyatlariga alohida e’tibor qaratilgan. Mazkur ilmiy manbalar tahlili vatanparvarlik tarbiyasini samarali tashkil etishda an’anaviy

tarbiya vositalarini zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan uyg‘unlashtirish zarurligini ko‘rsatadi.

Tadqiqot metodologiyasining nazariy asosini tizimli, kompetensiyaviy, shaxsga yo‘naltirilgan va aksiologik yondashuvlar tashkil etadi. Tadqiqot jarayonida ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, umumlashtirish, tizimlashtirish, pedagogik kuzatish hamda mantiqiy xulosa chiqarish metodlaridan foydalanish nazarda tutiladi. Shuningdek, yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning zamonaviy mexanizmlari sifatida interfaol ta’lim metodlari, loyihaviy faoliyat, tarixiy-ma’rifiy tadbirlar, muzey va tarixiy maskanlarga tashriflar, ijtimoiy tashabbuslar hamda oila, mahalla va ta’lim muassasalari hamkorligi ilmiy jihatdan o‘rganiladi. Metodologik yondashuvning asosiy mohiyati vatanparvarlikni faqat bilim va tushunchalar yig‘indisi sifatida emas, balki bilim, e’tiqod, qadriyat, munosabat va amaliy faoliyat birligida shakllanadigan yaxlit shaxsiy sifat sifatida baholashdan iborat. Shu asosda yoshlarning vatanparvarlik kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik mexanizmlarning mazmuni, o‘zaro aloqadorligi va ta’lim-tarbiya jarayonidagi samaradorlik omillari aniqlashtiriladi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari Yangi O‘zbekiston sharoitida yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash jarayoni ko‘p komponentli, uzluksiz va tizimli pedagogik faoliyat sifatida tashkil etilishi lozimligini ko‘rsatadi. Tahlillar asosida vatanparvarlik tarbiyasining samaradorligi, avvalo, ta’lim mazmuni, tarbiyaviy muhit, milliy qadriyatlar va yoshlarning ijtimoiy faolligi o‘rtasidagi o‘zaro uzviy bog‘liqlikka bevosita aloqador ekanligi aniqlandi. Xususan, vatanparvarlikni shakllantirishda bilim, e’tiqod, qadriyat va amaliy faoliyatning yaxlitligini ta’minlash muhim pedagogik shart sifatida namoyon bo‘ladi.

Tadqiqot davomida yoshlar vatanparvarligini rivojlantirishga xizmat qiluvchi zamonaviy pedagogik mexanizmlar mazmunan quyidagi yo‘nalishlarga ajratildi: birinchidan, tarixiy-ma’naviy mexanizm bo‘lib, u milliy tarix, ajdodlar merosi, milliy urf-odat va an’analar vositasida tarixiy xotira hamda milliy g‘ururni shakllantirishga yo‘naltiriladi; ikkinchidan, innovatsion-pedagogik mexanizm interfaol metodlar, raqamli ta’lim resurslari, muammoli vaziyatlar va loyihaviy faoliyat orqali yoshlarning mustaqil fikrlashi hamda fuqarolik pozitsiyasini rivojlantirishni nazarda tutadi; uchinchidan, ijtimoiy-amaliy mexanizm volontyorlik, jamoatchilik tashabbuslari, ekologik loyihalar va mahalla hayotidagi faol ishtirok orqali Vatan oldidagi mas’uliyat hissini mustahkamlaydi; to‘rtinchidan, hamkorlik mexanizmi oila, ta’lim muassasasi, mahalla va jamoat tashkilotlari o‘rtasidagi uzviy aloqadorlikni ta’minlashga xizmat qiladi.

Shuningdek, vatanparvarlik tarbiyasining natijadorligini belgilovchi asosiy pedagogik mezonlar sifatida milliy o‘zlikni anglash darajasi, tarixiy va madaniy merosga munosabat, fuqarolik mas’uliyati, ijtimoiy faollik, tashabbuskorlik hamda Vatan manfaatlariga daxldorlik hissi ajratib ko‘rsatildi. Ushbu mezonlar yoshlarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki ularning kundalik hayotdagi xulq-atvori va ijtimoiy faoliyatini ham baholash imkonini beradi.

Ayniqsa, tarbiyaviy jarayonda yoshlarning shaxsiy tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlash, ularni ijtimoiy loyihalarga jalb etish va mustaqil qaror qabul qilishga yo‘naltirish vatanparvarlik fazilatlarining amaliy namoyon bo‘lishi uchun muhim sharoit yaratadi.

Umuman olganda, o‘rganish natijalari yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda faqat targ‘ibot va nazariy tushuntirishlarga asoslangan yondashuv yetarli emasligini, balki shaxsning ijtimoiy tajribasi, mustaqil faoliyati va real hayotiy munosabatlarini rivojlantirishga yo‘naltirilgan pedagogik mexanizmlarni qo‘llash zarurligini ko‘rsatadi. Mazkur yondashuv yosh avlodda Vatanga sadoqat, milliy qadriyatlarga hurmat, fuqarolik burchini anglash va jamiyat taraqqiyotiga mas’uliyat bilan munosabatda bo‘lish kabi fazilatlarni kompleks shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslarini belgilaydi.

MUHOKAMA

Yangi O‘zbekiston sharoitida yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash jarayoni milliy qadriyatlar, tarixiy meros va zamonaviy pedagogik yondashuvlar uyg‘unligiga asoslanishi lozim. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, vatanparvarlik tarbiyasining samaradorligi yoshlarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki fuqarolik mas’uliyati, ijtimoiy faolligi va Vatan ravnaqiga daxldorlik tuyg‘usini rivojlantirish bilan belgilanadi.

Mazkur jarayonda interfaol ta’lim metodlari, innovatsion texnologiyalar, ijtimoiy loyihalar hamda tarixiy-ma’rifiy tadbirlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, oila, mahalla va ta’lim muassasalari hamkorligini mustahkamlash yoshlarning ma’naviy-axloqiy kamolotini ta’minlovchi muhim pedagogik omil hisoblanadi.

Shu nuqtayi nazardan, vatanparvarlik tarbiyasini uzluksiz, tizimli va shaxsga yo‘naltirilgan asosda tashkil etish yosh avlodda milliy o‘zlikni anglash, Vatanga sadoqat, fuqarolik pozitsiyasi va ijtimoiy mas’uliyatni shakllantirishning muhim sharti hisoblanadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, Yangi O‘zbekiston sharoitida yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash jamiyatning ma’naviy taraqqiyoti va milliy davlatchilik barqarorligini ta’minlashga xizmat qiluvchi ustuvor pedagogik yo‘nalishlardan biridir. Tadqiqot natijalari vatanparvarlik tarbiyasini samarali tashkil etish milliy qadriyatlar, tarixiy meros, zamonaviy pedagogik texnologiyalar hamda ijtimoiy hamkorlikning uzviy uyg‘unligiga asoslanishi zarurligini ko‘rsatadi.

Yoshlar ongida Vatanga sadoqat, milliy g‘urur, fuqarolik mas’uliyati va ijtimoiy daxldorlik tuyg‘ularini shakllantirishda ta’lim muassasasi, oila va mahalla hamkorligini kuchaytirish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, innovatsion ta’lim metodlari, raqamli texnologiyalar va amaliy tarbiyaviy loyihalardan samarali foydalanish mazkur jarayonning pedagogik imkoniyatlarini kengaytiradi.

Shunday ekan, yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashni uzluksiz, tizimli va maqsadli tashkil etish, tarbiyaviy jarayonga zamonaviy pedagogik mexanizmlarni keng joriy etish hamda yoshlarning ijtimoiy tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlash dolzarb vazifa hisoblanadi. Bu esa Vatan ravnaqi uchun mas’uliyatni chuqur his etadigan, mustaqil

fikrlaydigan va faol fuqarolik pozitsiyasiga ega barkamol avlodni shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008. – 176 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2022. – 440 b.
3. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Yangi tahrir. – Toshkent, 2023.
4. O‘zbekiston Respublikasining 2016-yil 14-sentabrdagi O‘RQ-406-sonli «Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risida» gi Qonuni.
5. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 29-iyundagi 267-sonli «Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash ishlari samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida» gi qarori.
6. O‘zbekiston Respublikasi. 2023–2027-yillarda yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash ishlari samaradorligini oshirish konsepsiyasi. – Toshkent, 2023.
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli «2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida» gi Farmoni.
8. O‘zbekiston Respublikasi. «Ta’lim to‘g‘risida»gi Qonun. 2020-yil 23-sentabr, O‘RQ-637-son.